

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ
Й АСОЦІАТИВНЕ ПОЛЕ
«СВЯТІСТЬ»
У ТЕКСТАХ БОГОСЛУЖІННЯ
ТАЇНСТВА ХРЕЩЕННЯ

О. Я. МИРОНЧУК

У пропонованій статті здійснено спробу лінгвотеологічного аналізу українськомовного тексту богослужіння таїнства Хрещення, встановлено текстові зв'язки між номінаціями поняття «святість» у досліджуваних джерелах, змодельовано структуру лексико-семантичного й асоціативного поля «святість» та з'ясовано специфіку функціонування його компонентів.

Ключові слова:

богослужбовий текст, літургійний (богослужбовий) підстиль, релігійний стиль, святість, Требник, таїнство Хрещення.

O. Ya. Myronchuk

LEXICO-SEMANTIC AND ASSOCIATIVE CONCEPT «HOLINESS» IN THE TEXTS OF HOLY SCRIPTURE RELATED TO BAPTISM

The article makes up an attempt of linguistic and theological analysis of the Ukrainian-language texts of Holy Scriptures related to Baptism. It explores connections between the nominations of the concept «holiness» in the sources under consideration. The article

Святість – одне з ключових понять та один із базових концептів християнського богослів'я та віровчення.

Категорію святості та сакрального, а також питання шанування святих на матеріалі Священного Писання, творів святих отців та церковних письменників, агіографічних та інших джерел досліджували вітчизняні та зарубіжні фахівці в царині богослів'я та філології, зокрема митр. Ювеналій (Поярков) [Ювеналій, 1990], архім. Януарій (Івлієв) [Ианнуарий, 2016], свящ. Тарас Барщевський [Барщевський, 2009], Т. П. Вільчинська [Вільчинська, 2008], Т. Б. Дзюбанський [Дзюбанський, 2012], О. М. Нікуліна [Никулина, 2009], М. В. Скаб [Скаб, 2008], Я. Харкевич [Charkiewicz, 2015], П. В. Пасхос [Πάσχος, 1997] та ін.

На жаль, богослужбові тексти як одне з вагомих джерел богословської науки сьогодні не привертають увагу дослідників. Богослужбові тексти, вміщуючи майже двохтисячолітнє передання Церкви, не «мовчать», а «звучать» і сприяють усвідомленому сприйняттю учасниками богослужіння богословських істин, перетворюючи власне богослужіння на богословську школу.

Мета дослідження – здійснити лінгвотеологічний аналіз українськомовного тексту богослужіння таїнства Хрещення та виявити специфіку функціонування лексико-семантичного й асоціативного поля «святість» у ньому.

models the structure of lexico-semantic and associative concept «holiness» and discusses specific functioning of its components.

Keywords: *religious style, holiness, the sacrament of Baptism.*

Джерела (матеріал) дослідження – молитовний та уставно-вказівковий текст богослужіння таїнства Хрещення, розміщений в першій частині Требника, опублікованого у Видавничому відділі УПЦ Київського Патріархату, а саме: Молитва над матір'ю в перший день після народження дитини (с. 5 – 8), Молитва, щоб благословити дитину і дати їй ім'я на восьмий день після народження (с. 8 – 12), Молитва над матір'ю в сороковий день після народження дитини (вводи́ни) (с. 13 – 21), Молитва над жоною, що скинула дитя (с. 21 – 24), Приготування до святого Хрещення (с. 25 – 39), Таїнство святого Хрещення (с. 40 – 54).

Святість Бога як одну з Його онтологічних властивостей сповідує Церква, що й вербалізовано в богослужбових текстах таїнства Хрещення: Бог *Святий, Страшний і Славний, у всіх ділах та в силі Своїй Незбагненний і Недослідимий [...]* (Із 2-ої заборони) [Требник, 2013, с. 29]. Безпосередньо вказує на семантику «святість» функціонування епітета *святий* та означування ним як власне стрижневої лексеми *Бог*, так і інших одиниць відповідного синонімічного ряду, що позначають Бога: *Святий Владико і Господи, Ти створив людину за образом Твоїм і подобою і дав їй владу життя вічного [...]* (Із 4-ої заборони) [Требник, 2013, с. 32].

Зі святістю Бога нерозривно пов'язана святість імені Божого. Ім'я в текстах релігійної комунікації ототожнюється з особою-носієм, тобто під словом *ім'я* розуміємо Самого Бога. У молитвах таїнства Хрещення це виражено сполучуваністю епітета *святий* зі словом *ім'я* або відповідним займенниковим словосполученням, що семантично співвідноситься з *ім'ям* Божим: *[...] і приведи Твоєю скорою милістю до здоров'я ослаблене тіло її, а нею народжене дитя сподоби поклонитися земному храму, що його приготував Ти для прославлення імені Твого святого* (Із 2-ої молитви над матір'ю в перший день після народження дитини) [Требник, 2013, с. 6 – 7]; *Дай, Господи, щоб невідступно перебувало ім'я Твоє святе на ньому (на ній), що в слушний час приєднується до святої Твоєї Церкви і звершується страшними Таїнами Христа Твого [...]* (Із молитви, щоб благословити дити-

ну і дати їй ім'я на восьмий день після народження) [Требник, 2013, с. 11]; *В ім'я Твоє, Господи Боже істини, і Єдинородного Твого Сина, і Святого Духа Твого покладаю руку мою на раба Твого (рабу Твою) (ім'я), що сподобився (лася) прийти до **святого** Твого імені і під покровом крил Твоїх зберегтися (Із молитви покладання рук)* [Требник, 2013, с. 25]; *Впиши його (її) в книгу життя Твою, приєднай його (її) до стада насліддя Твого, щоб у ньому (в ній) прославилося ім'я **святе** Твоє і улюбленого Твого Сина, Господа нашого Ісуса Христа, і Животворчого Твого Духа (Із молитви покладання рук)* [Требник, 2013, с. 26].

Святість імені Бога, прославлюваного у Трійці, найвищою мірою засвідчує епітет *всесвяте*, утворений додаванням префікса *все-* з відповідною семантикою до прикметника *святе*: [...] *щоб, коли він (вона) буде зростати в побожності, славив (ла) він (вона) **всесвяте** ім'я Твоє, Отця і Сина, і Святого Духа, нині і повсякчас, і на віки віків (Із молитви з великої ектенії)* [Требник, 2013, с. 45 – 46].

Семантика святості імені Божого також наявна в дієсловах *святитися, освятитися* у сполучуваності з іменником ім'я: *Отче наш, що еси на небесах, нехай **святиться** ім'я Твоє [...]* (Із молитви Господньої) [Требник, 2013, с. 10]; *Бо **освятилося** і прославилось пречесне і величне ім'я Твоє з Отцем і Святим Духом нині і повсякчас, і на віки віків (Із молитви над матір'ю дитини)* [Требник, 2013, с. 17].

Семантика святості імені Бога поширюється на ім'я Його Царства: *Тому й ми, раби Твої, молимося і, покладаючись на Твоє милосердне чоловіколюбство, зі страхом взиваємо до **святого** імені Царства Твого [...]* (Із 3-ої молитви над матір'ю в перший день після народження дитини) [Требник, 2013, с. 7 – 8].

Зі святістю Бога в Самому Собі, а також зі святістю Його імені тісно й нерозривно пов'язана святість усіх осіб Трійці – Отця, Сина й Духа, – виражена відповідними мовними засобами в текстах молитов, що промовляються під час здійснення таїнства Хрещення, а саме: 1) означування прикметником *Свята* іменника *Трійця*: *Щоб, сподобившись **святого** хрещення і з нами під охороною благодаті Єдиносущної, **Святої** і Нероздільної Трійці перебуваючи, одержала вона долю праведників у Царстві Твоєму (Із 2-ої молитви, яку промовляє священник, благословляючи дитину)* [Требник, 2013, с. 18]; 2) означування прикметником *Пресвята* іменника *Трійця*: ***Пресвята** Тройце, помилуй нас [...]* (Із початкових молитов) [Требник, 2013, с. 9, 13 – 14]; 3) означування прикметником *Святий* іменників, що, за нашими спостереженнями, функціо-

нують в богослужбових текстах як контекстуальні синоніми до осіб Святої Трійці: **Святий** Боже, **Святий** Кріпкий, **Святий** Безсмертний, помилуй нас (Трисвяте) [Требник, 2013, с. 9, 13].

Найчастотніше в богослужбових текстах підкреслена й виражена святість третьої особи Святої Трійці. Передовсім на це вказує усталене означування у препозиції прикметником **Святий** іменника *Дух* та відповідне функціонування (зазвичай у виголосах, славослів'ях) номінації **Святий Дух**: *Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю і Сину, і Святому Духові, нині і повсякчас, і на віки віків* (Із 2-ої молитви над матір'ю в перший день після народження дитини) [Требник, 2013, с. 6 – 7]; *Слава Отцю і Сину, і Святому Духові нині і повсякчас, і на віки віків* (Мале славослів'я) [Требник, 2013, с. 9, 13]; *Бо Твоє є Царство і сила, і слава, Отця і Сина, і Святого Духа, нині і повсякчас, і на віки віків* (Виголос) [Требник, 2013, с. 10, 14]; *Бо Ти Благий і Чоловіколюбний Бог еси, і Тобі славу возсилаємо, Отцю і Сину, і Святому Духові, нині і повсякчас, і на віки віків* (Виголос) [Требник, 2013, с. 15]; *Він в останні дні з благовоління Твого та співдіяння Святого Духа ради спасіння нас, людей, зволив з безмірного милосердя стати Її Дитям* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 18]; *Бо Ти на небесах живеш і на смиренних споглядаєш, і Тобі славу возсилаємо, Отцю і Сину, і Святому Духові, нині і повсякчас, і на віки віків* (Виголос) [Требник, 2013, с. 19]; *Воцерковлюється раб Божий (раба Божа) (ім'я) в ім'я Отця і Сина, і Святого Духа. Амінь* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 20]; *Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння з Отцем і Святим Духом, нині і повсякчас, і на віки віків* (Із молитви над жоною, що скинула дитя) [Требник, 2013, с. 24]; *В ім'я Твоє, Господи Боже істини, і Єдинородного Твого Сина, і Святого Духа Твого покладаю руку мою на раба Твого (рабу Твою) (ім'я) [...]* (Із молитви покладання рук) [Требник, 2013, с. 25]; *Визволи його (її) від давньої тієї спокуси і наповни його (її) вірою, надією та любов'ю до Тебе, щоб розумів (ла) він (вона), що Ти еси Єдиний, Бог Істинний, і Єдинородний Твій Син, Господь наш Ісус Христос, і Святий Твій Дух* (Із молитви покладання рук) [Требник, 2013, с. 25]; *Бо Тебе хвалять усі Сили Небесні, і Твоя є слава, Отця і Сина, і Святого Духа, нині і повсякчас, і на віки віків* (Виголос молитви покладання рук) [Требник, 2013, с. 26]; *Бо прославилось ім'я Отця і Сина, і Святого Духа нині і повсякчас, і на віки віків* (Виголос 1-ої заборони) [Требник, 2013, с. 28]; *Бо держава Христа Бога нашого з Отцем та Святим Духом нині і повсякчас, і на віки віків* (Виголос 2-ої заборони) [Требник, 2013, с. 31]; [...] *щоб, отримавши від Тебе милість, сподобився*

(лася) він (вона) безсмертних і небесних Твоїх тайн і возносив (ла) славу Тобі, Отцю і Сину, і **Святому** Духові, нині і повсякчас, і на віки віків (Із 3-ої заборони) [Требник, 2013, с. 31]; Він для нас, людей, і ради нашого спасіння зійшов з небес, і воплотився від Духа **Святого** і Марії Диви, і став чоловіком (Із Символу віри) [Требник, 2013, с. 36]; І в Духа **Святого**, Господа Животворчого, що від Отця сходить, що Йому з Отцем і Сином однакове поклоніння і однакова слава, що говорив через пророків (Із Символу віри) [Требник, 2013, с. 36]; Поклоняюсь Отцю і Сину, і **Святому** Духові, Трійці Єдиносущній і Нероздільній (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 38]; [...] зніми з нього (неї) гріховність давню, віднови його (її) для життя вічного і сповни його (її) силою Твого **Святого** Духа для з'єднання з Христом Твоїм [...] (Із молитви з приготування до святого Хрещення) [Требник, 2013, с. 38 – 39]; Благословенне Царство Отця і Сина, і **Святого** Духа нині і повсякчас, і на віки віків (Початковий виголос) [Требник, 2013, с. 40]; Щоб освятилася вода ця силою і дійством, і сходженням **Святого** Духа, Господу помолімся (Прохання з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 41]; Щоб через сходження **Святого** Духа просвітитися нам світлом розуму й побожності, Господу помолімся (Прохання з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 42]; [...] і не знищуй його (її), щоб, коли він (вона) буде зростати в побожності, славив (ла) він (вона) всесвятє ім'я Твое, Отця і Сина, і **Святого** Духа, нині і повсякчас, і на віки віків (Із молитви з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 45 – 46]; [...] щоб, зберігши дар **Святого** Твого Духа і примноживши запоруку благодаті, прийняв (ла) почесць небесного покликання і був (ла) причислений (на) до первородних, записаних на небі, в Тобі, Богові й Господеві нашому Ісусі Христі (Із молитви на освячення води) [Требник, 2013, с. 49]; [...] тих, що були під законом, Ти сповнив Духа **Святого**, а тих, що під благодаттю, чиниш досконалими (Із молитви на освячення елею) [Требник, 2013, с. 50 – 51]; Сам благослови і елеї цей силою, дією і сходженням **Святого** Твого Духа [...] (Із молитви на освячення елею) [Требник, 2013, с. 51]; Охрещується раб Божий (раба Божа) (ім'я) в ім'я Отця, амінь. І Сина, амінь. І **Святого** Духа, амінь (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 52]; Одягається раб Божий (раба Божа) (ім'я) в ризу правди в ім'я Отця і Сина, і **Святого** Духа. Амінь (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 54].

На підставі аналізу контексту функціонування слова *Святий* у молитві до Пресвятої Трійці припускаємо, що це слово в ній вживається як однослівний перифраз, синонім, виражений субстантивованим прикметником чоловічого роду однини, який позначає третю особу Святої Трійці: *Пресвята Тройце, по-*

милий нас; Господи, очисти гріхи наші; Владико, прости беззаконня наші; **Святий**, зглянься і ціли немочі наші імені Твого ради (із початкових молитов) [Требник, 2013, с. 9, 13 – 14].

Як одна з осіб Пресвятої Трійці Святий Дух у богослужбових текстах часто означається прикметником (як одним з епітетів синонімічного ряду відповідних означень) *Пресвятий*, утвореним додаванням префікса *пре-* до прикметника чоловічого роду однини *святий*, що вказує на найвищу міру вияву ознаки святості, властивої Йому: *Бо Тобі належить усяка слава, подяка і поклоніння з Безпочатковим Твоїм Отцем і Пресвятим і Благим, і Животворчим Твоїм Духом нині і повсякчас, і на віки віків* (Виголос 2-ої молитви, яку промовляє священик, благословляючи дитину) [Требник, 2013, с. 17]; [...] *благодаттю і чоловіколюбством Єдинородного Сина Твого, що з Ним благословен еси, з Пресвятим і Благим, і Животворчим Твоїм Духом, нині і повсякчас, і на віки віків* (Із молитви, щоб благословити дитину і дати їй ім'я на восьмий день після народження) [Требник, 2013, с. 11]; [...] *через Єдинородного Сина Твого, що з Ним благословен еси, з Пресвятим і Благим, і Животворчим Твоїм Духом нині і повсякчас, і на віки віків* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 16]; *Благодаттю, щедротами і чоловіколюбством Єдинородного Сина Твого, що з Ним благословен еси, з Пресвятим і Благим, і Животворчим Твоїм Духом нині і повсякчас, і на віки віків* (Виголос 4-ої заборони) [Требник, 2013, с. 33]; [...] *з благовоління і благодаті Єдинородного Сина Твого, що з Ним благословен еси, з Пресвятим і Благим, і Животворчим Твоїм Духом нині і повсякчас, і на віки віків* (Із молитви оголошування) [Требник, 2013, с. 38 – 39]; *Бо Тобі належить слава, держава, честь і поклоніння з Безначальним Твоїм Отцем і Пресвятим і Благим, і Животворчим Твоїм Духом нині і повсякчас, і на віки віків* (Виголос молитви на освячення води) [Требник, 2013, с. 49 – 50]; [...] *тих, що помазуються ним [елеєм] з вірою або вживають його [елей] на славу Твою і Єдинородного Твого Сина і Пресвятого і Благого, і Животворчого Твого Духа нині і повсякчас, і на віки віків* (Із молитви на освячення елею) [Требник, 2013, с. 51].

Бог як джерело святості ще в старозавітні часи на початку історії людства закликає через Свого пророка Мойсея до святості людину як вінець Свого творіння: «**Освячуйтеся і будьте святими**, бо Я [Господь, Бог ваш] **святий**» (Лев. 11: 44) [Біблія, 2004]; «**Отже, будьте святими**, тому що Я **святий**» (Лев. 11: 45) [Біблія, 2004]; «І сказав Господь Мойсееві, говорячи: оголоси всій громаді синів Ізраїлевих і скажи їм: **будьте святими**, бо **святий** Я Господь, Бог ваш» (Лев. 19: 2) [Біблія, 2004].

Як реалізацію наведеного заклику-настанови в чинопослідуванні таїнства Хрещення спостерігаємо прохання про освячення людини в молитві над новонародженим немовлям: *І дитя, нею народжене, благослови, вирости, **освяти**, врозуми, виховай добрим та розумним, бо Ти його привів і показав йому світ видимий [...]* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 16]; прохання про освячення здійснювача таїнства Хрещення: *Прощаючи гріхи людські через покаяння, обмий мою тілесну та душевну скверну і всього мене **освяти** найдосконалішою невидимою силою Твоєю і правицею духовною, щоб я сам, сповіщаючи іншим свободу і подаючи її вірою досконалою, не став як раб гріха недостойним Твого несказанного чоловіколюбства* (Із молитви з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 45].

Суб'єкт освячення людини – Бог: *Благословен Бог, що провітлює і **освячує** всяку людину, яка приходить на світ, нині і повсякчас, і на віки віків* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 51].

Хрещення – початок життя в Церкві. Мета цього життя – святість, досягнення святості. В аналізованих богослужбових текстах цю архісему вербалізують у дієслівних словосполученнях семи 'набуття святості', 'перехід до святості', 'обраність', 'блаженство', 'праведність', 'життя', 'спадкоємство', 'синівство', 'усиновлення', 'світло', 'Царство Господнє', 'досконалість', наприклад, **бути (стати) святим** означає – одержати блаженство обраних у Царстві Господньому, одержати долю праведників у Царстві Господньому, мати життя, бути вписаним у Господню книгу життя, приєднатися до стада насліддя Господнього, стати сином і спадкоємцем (дочкою і спадкоємницею) Царства Господнього, стати сином (дочкою) світла, стати вічного блага спадкоємцем (спадкоємницею), стати дитям Царства Господнього, осягнути блаженство святих у Царстві Господньому, сподобитися нетлінного Царства, стати досконалим, одягнутися в нове, стати причасником (причасницею) воскресіння Господнього, прийняти почесність небесного покликання, бути причисленим до первородних, записаних на небі: [...] *Дай, Господи, щоб невідступно перебувало ім'я Твоє святе на ньому (на ній), що в слушний час приєднується до святої Твоєї Церкви і звершується страшними Таїнами Христа Твого, щоб, проживши за заповідями Твоїми і зберігши печать непорушною, **одержав (ла) блаженство обраних у Царстві Твоім**, благодаттю і чоловіколюбством Єдиногородного Сина Твого, що з Ним благословен еси, з Пресвятим і Благим, і Животворчим Твоїм Духом нині і повсякчас, і на віки віків* (Із молитви, щоб благословити дитину і дати їй ім'я на восьмий день після народження) [Требник, 2013, с. 11]; *Щоб, сподобившись святого хрещення і з нами під охороною благодаті Єдиносущної, Святої*

і Нероздільної Тройці перебуваючи, одержала вона долю праведників у Царстві Твоєму (Із 2-ої молитви, яку промовляє священник, благословляючи дитину) [Требник, 2013, с. 18]; *Дай йому (їй) ходити в усіх заповідях Твоїх і угодне Тобі чинити, бо, коли людина буде виконувати все це, буде мати життя через це* (Із молитви покладання рук) [Требник, 2013, с. 26]; *Впиши його (її) в книгу життя Твою, приєднай його (її) до стада насліддя Твого, щоб у ньому (в ній) прославилося ім'я святе Твоє і улюбленого Твого Сина, Господа нашого Ісуса Христа, і Животворчого Твого Духа* (Із молитви покладання рук) [Требник, 2013, с. 26]; *Вчини його (її) розумною віцею святого стада Христа Твого, чесним членом Церкви Твоєї, сином і спадкоємцем (дочкою і спадкоємницею) Царства Твого, щоб, проживши за заповідями Твоїми і печать непорушну та одежу неосквернену зберігши, осягнув (ла) він (вона) блаженство святих у Царстві Твоєму* (Із 4-ої заборони) [Требник, 2013, с. 33]; *Щоб став (ла) він (вона) сином світла і вічного блага спадкоємцем (дочкою світла і вічного блага спадкоємницею), Господу помолимося* (Прохання з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 43]; *[...] щоб він (вона) більше не був (ла) дитям тіла, але дитям Твого Царства [...]* (Із молитви з оголошування) [Требник, 2013, с. 38 – 39]; *Щоб сподобився (лася) нетлінного Царства в ній охрещуваний (на), Господу помолимося* (Прохання з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 42]; *Явися, Господи, на воді цій і перетвори охрещуваного (ну) в ній, щоб він (вона) скинув (ла) з себе старе людське, зітліле в пристрастях омани, а одягнувся (лася) в нове, відновлене за образом Творця його (її), щоб, з'єднавшись з подобою смерті Твоєї через хрещення, став (ла) він (вона) причасником (цею) і воскресіння Твого, щоб, зберігши дар Святого Твого Духа і примноживши за поруку благодаті, прийняв (ла) почесць небесного покликання і був (ла) причислений (на) до первородних, записаних на небі, в Тобі, Богові й Господеві нашому Ісусі Христі* (Із молитви на освячення води) [Требник, 2013, с. 49]; *[...] тих, що були під законом, Ти сповнив Духа Святого, а тих, що під благодаттю, чиниш досконалими* (Із молитви на освячення елею) [Требник, 2013, с. 50 – 51]. У наведених молитвослів'ях набуття святості – нагорода за понесені труди, проявлені в житті за заповідями Божими; святість асоціюється із життям, життям справжнім, життям вічним, а не тимчасовим, життям у справжньому значенні цього слова, а умова здобуття такого святого життя – виконання заповідей Господніх і здійснення угодного Йому.

Святість людини досягається через життя в Церкві. Також святість – одна з властивостей Церкви, що сповідується в Символі віри, який промовляють під час здійснення таїнства

Хрещення, та інших молитвослів'ях: *В Єдину, Святу, Соборну і Апостольську Церкву (Із Символу віри)* [Требник, 2013, с. 36]; *Дай, Господи, щоб невідступно перебувало ім'я Твоє святе на ньому (на ній), що в слушний час приєднується до святої Твоєї Церкви [...]* (Із молитви, щоб благословити дитину і дати їй ім'я на восьмий день після народження) [Требник, 2013, с. 11]; *Молимося Тобі і благаємо Тебе: волею Твоєю спаси рабу Твою (ім'я), очисти від усякого гріха і від усякої скверни її, що приходить до святої Твоєї Церкви, нехай неосудно вона сподобиться причаститися Святих Твоїх Таїн (Із чину таїнства Хрещення)* [Требник, 2013, с. 15]; *За мир усього світу, за добрий стан святих Божих Церков і за з'єднання всіх Господу помолимося* (Прохання з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 40]; *Навчи його (її) на основі апостолів та пророків Твоїх і не відкинь його (її), але вирости як парость істини у Святій Твоїй Соборній і Апостольській Церкві [...]* (Із молитви з великої ектенії) [Требник, ч. 1, 2013, с. 45 – 46].

Слово *Церква* до лексичного складу української мови потрапило через церковнослов'янське посередництво як відповідник грецькому *ἐκκλησία*, що означає 'народне зібрання', 'взагалі зібрання', 'новозавітне зібрання християн, Церква' [ГРС, 2006, с. 395]. Сема 'збірність, зібрання' мотивує появу номінацій зі словом *стадо*, яке вживається на позначення групи тварин якогось виду [СУМ-11, 1970 – 1980, 1978, т. 9, с. 636]. У текстах богослужіння таїнства Хрещення переважає назва лише однієї тварини – *вівці*, і слово *вівця* вживається в них з переносним образом значенням – 'людина-християнин'. Словосполучення зі словами *стадо, вівця* в досліджуваних текстах фразеологізуються і в одному зі своїх значень функціонують як контекстуальні синоніми до слова *Церква*, а епітет *святе* підкреслює й увиразнює відповідну властивість означуваного поняття: *І дитя, нею народжене, благослови, вирости, освяти, врозуми, виховай добрим та розумним, бо Ти його привів і показав йому світ видимий, [щоб воно в призначений час сподобилося і світу духовного і приєдналося до святого Твого стада] через Єдинородного Сина Твого, що з Ним благословен єси, з Пресвятим і Благим, і Животворчим Твоїм Духом нині і повсякчас, і на віки віків (Із чину таїнства Хрещення)* [Требник, 2013, с. 16]; *І нині Сам Ти, Господи, що охороняєш дітей, благослови дитя це разом з рідними та [майбутніми] хрещеними батьками його [і сподоби його в добрий час віродитися водою та Духом, причисли його до святого Твого стада овець словесних, що носять ім'я Христа Твого]* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 19]; *Вчини його (її) розумною вівцею святого стада Христа*

Твого, чесним членом Церкви Твоєї, сином і спадкоємцем (дочкою і спадкоємницею) Царства Твого, щоб, проживши за заповідями Твоїми і печать непорушну та одержавши неосквернену зберігши, осягнув (ла) він (вона) блаженство святих у Царстві Твоєму (Із 4-ої заборони) [Требник, 2013, с. 33].

Свята Церква шанує як святих тих своїх членів, які з благодаті Божої досягнули стану святості, і звертається до них із проханням молитовного заступництва, передовсім до Пресвятої Богородиці як Матері Божої: *Збережи її [матір] та дитя це, що його вона народила, охорони їх покровом крил Твоїх віднині і до кінця їх життя молитвами Пречистої Богородиці і всіх святих (Із 1-ої молитви над матір'ю в перший день після народження дитини) [Требник, 2013, с. 5 – 6]; Господи Боже наш, знаючи немічну природу людську, Ти для спасіння нас грішних благоволив зійти з небес і народитися від Святої Богородиці і Приснодіви Марії. [...] як Благий і Чоловіколюбний Бог прости: бо Ти єдиний маєш владу прощати гріхи молитвами Пречистої Богородиці і всіх святих Твоїх (Із 3-ої молитви над матір'ю в перший день після народження дитини) [Требник, 2013, с. 7 – 8]; Молитвами, Господи, всіх святих Твоїх і Богородиці мир Твій подай нам і помилуй нас як єдиний Милосердний (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, ч. 1, 2013, с. 15]; Господи Боже наш, Тебе, як немовля, на сороковий день принесла до храму Свята Твоя Мати, Пречиста Діва Марія, і на руки прийняв Тебе праведний Симеон (Із 2-ої молитви, яку промовляє священник, благословляючи дитину) [Требник, 2013, с. 17]; Бо Ти єдиний маєш владу прощати гріхи та беззаконня молитвами Пречистої Твоєї Матері і всіх святих (Із молитви над жоною, що скинула дитя) [Требник, 2013, с. 24]; Пресвяту, Пречисту, Преподобну, Славну Владичицю нашу Богородицю і Приснодіву Марію зі всіма святими пом'янувши, самі себе і один одного, і все життя наше Христу Богові віддамо (Прохання з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 44].*

Крім Богородиці та святих загалом, в богослужінні таїнства Хрещення згадуються окремо чини святих ангелів, праведних, пророків, апостолів, преподобних: *Побійся Бога, Який сидить на херувимах і безодні бачить, перед Яким тремтять ангели, архангели, престоли, господства, начала, власті, сили, багатоокі херувими і шестикрилі серафими; перед Яким тремтять небо і земля, море і все, що в них (Із 1-ої заборони) [Требник, 2013, с. 28]; Тобі служать сили ангельські, Тобі кланяються чини архангельські. Многоокі херувими та шестикрилі серафими, навколо Тебе стоячи та літаючи, вкриваються страхом неприступної слави Твоєї (Із*

молитви на освячення води) [Требник, 2013, с. 46 – 47]; *Господи Боже наш, Тебе, як немовля, на сороковий день принесла до храму Свята Твоя Мати, Пречиста Діва Марія, і на руки прийняв Тебе праведний Симеон* (Із 2-ої молитви, яку промовляє священник, благословляючи дитину) [Требник, 2013, с. 17]; *Владико Господи Вседержителю, що всяку недугу і всяку неміч зціляєш, Сам зціли і рабу Твою (ім'я), що нині народила, і підними її з постелі, на якій вона лежить, бо, за словами пророка Давида, ми в беззаконнях зачаті і всі перед Тобою нечисті* (Із 1-ої молитви над матір'ю в перший день після народження дитини) [Требник, 2013, с. 5 – 6]; *Христос, істинний Бог наш, молитвами Пречистої Своєї Матері, преподобних і богоносних отців наших і всіх святих, помилує і спасе нас, бо Він Благий і Чоловіколюбний* (Відпуст) [Требник, 2013, с. 12]; *Навчи його (її) на основі апостолів та пророків Твоїх [...]* (Із молитви з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 45 – 46] та ін.

На честь та іменами прославлених святих називають новонароджених або охрещуваних людей: *Священик дає дитині православне ім'я святого чи святої, які поминаються Церквою цього дня або найближчими днями, або яке хочуть батьки дитини* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 9].

У першій забороні й молитві йдеться про факт воскресіння тіл святих із євангельської історії під час голгофських страждань Ісуса Христа: *І ось завіса храму роздерлася надвоє, зверху донизу; і земля потряслася; і каміння порозпадалось; і гроби розкрились; і багато тіл померлих святих воскресли і, вийшовши з гробів після воскресіння Його, ввійшли у святе місто, і явилися багатьом* (Мф. 27: 51– 53) [Біблія, 2004]: *Забороняє тобі, дияволе, Господь, що прийшов у світ і оселився між людьми, щоб знищити твоє знуцання і людей визволити. Він на хресті ворожі сили переміг, коли сонце померкло, земля затряслася, гроби відкрились і тіла святих устали* (Із 1-ої заборони) [Требник, 2013, с. 27];

Засіб освячення людини в Церкві – таїнства. В аналізованих текстах слово *таїнство* як загальна назва та слова, що позначають власні назви таїнств Хрещення і Євхаристії, також означаються епітетом *святий*, передаючи відповідну семантику: *Владико Господи, Боже отців наших, Ти послав до тих, що були в Ноевім ковчезі, голубку з гілкою оливкового дерева у дзьобі, ознаку примирення та спасіння від потопу, і цим зобразив Таїнство й благодать хрещення, і плід оливковий подав для здійснення святих Твоїх Таїнств [...]* (Із молитви на освячення елею) [Требник, 2013, с. 50 – 51]; *До сорокового дня після народження дитини мати не допускається до Святого Причастя, крім випадку, коли їй загрожує смерть* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 13];

Тепер же, після сорокового дня, мати може причаститися **Святих** Таїн (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 13]; Молимося Тобі і благаємо Тебе: волею Твоєю спаси рабу Твою (ім'я), очисти від усякого гріха і від усякої скверни її, що приходить до святої Твоєї Церкви, нехай неосудно вона сподобиться причаститися **Святих** Твоїх Таїн (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 15]; Щоб, сподобившись **святого** хрещення і з нами під охороною благодаті Єдиносущної, Святої і Нероздільної Тройці перебуваючи, одержала вона долю праведників у Царстві Твоєму (Із 2-ої молитви, яку промовляє священник, благословляючи дитину) [Требник, 2013, с. 18]; Якщо дитина охрещена, то читає: Щоб через **святе** хрещення, яке сподобилася... (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 18]; Вийди ж і відступи від цього (цієї), що готується до **святого** хрещення (Із 2-ої заборонної молитви) [Требник, 2013, с. 29]; Владико, Господи Боже наш, поклич раба Твого (рабу Твою) (ім'я) до **святого** світла Твого і сподоби його (її) цієї великої благодаті **святого** Твого Хрещення [...] (Молитва з оголошування) [Требник, 2013, с. 38–39]; Таїнство **святого** Хрещення [Требник, 2013, с. 40]; За того (ту), що приходить до **святого** хрещення, і за спасіння його (її) Господу помолось (Прохання з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 42].

Слово **світло**, означуване епітетом **святе**, виконує функцію контекстуального синоніма до назви таїнства Хрещення. Сема 'світло' наявна в слові **просвічення**, яке в богослужбових текстах літургії Ранішосвячених Дарів також іменує Хрещення: Священник тихо читає молитву за тих, що готуються до **святого** **просвічення**: Яви, Владико, лице Твое, тим, що готуються до **святого** **просвічення** і прагнуть стрясти скверну гріховну; освіти їх помисли; зміцни їх у вірі, укріпи в надії, зверши в любові, покажи достойними членами Церкви Христа Твого, що віддав Себе за визволення душ наших. Бо Ти еси **Просвічення** наше, і Тобі славу возсилаємо, Отцю і Сину, і Святому Духові, нині і повсякчас, і на віки віків [Службник, 2013, с. 284–285].

У цьому ж семантичному мікрополі перебуває назва **свята**, яке Православна Церква відзначає щорічно 6/19 січня. В українськомовній традиції це **Святе** Богоявлення. Хрещення Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа [Календар, 2014, с. 73], а в грецькомовній – ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ [Τυπικόν, 2016] (Святе Богоявлення Господа і Бога, і Спаса нашого Ісуса Христа), або Θεοφάνια (Богоявлення), або ἡ Εορτή των Φώτων (Свято світла) [Θεοφάνια, 2016]. Новогрецькі іменники чоловічого роду однини φωτισμός та середнього роду однини φωτισμα з коренем φωτ- мають значення 'освітлення', церк. 'хрещення, освячення' [НРС, 1980, с. 803].

Під час здійснення таїнства Хрещення використовується вода і єлей. Вони мають бути свяченими, освяченими: *Після цього виголосу священник окроплює жінку **свяченою** водою і виголошує звичайний відпуст (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 24]; Далі до наступної риски прохання виголошуються, якщо нема належно **освячених** раніше води та єлею (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 41]; І якщо нема належно **освяченого** раніше єлею, священник дмухає тричі в сосуд з єлеєм, який тримає диякон, і знаменує його тричі (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 50].*

Освячення води під час богослужіння таїнства Хрещення відбувається дією благодаті Святого Духа через молитву священника: *І промовляє молитву на **освячення** води, коли **освяченої** води нема (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 45]; Щоб **освятилася** вода ця силою і дійством, і сходженням Святого Духа, Господу помолимося (Прохання з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 41]; Сам, Чоловіколюбче Царю, прийди і нині через сходження Святого Твого Духа і **освяти** воду цю (Із молитви на освячення води) [Требник, 2013, с. 47]. У молитві як приклад освячення води згадується подія новозавітної євангельської історії – хрещення Ісуса Христа на Йордані, Який Своєю присутністю і зісланням Святого Духа освятив води цієї ріки (див. Мк. 1: 9 – 11) [Біблія, 2004]: *Ти **освятив** води Йорданські, пославши їм з неба Духа Твого Святого, і знищив голови зміїв, що там гніздилися (Із молитви на освячення води) [Требник, 2013, с. 47].**

Власне після освячення сама ця вода набуває інших властивостей, зокрема стає джерелом і засобом освячення: *Учини її [воду] джерелом нетління, даром **освячення**, відпущенням гріхів, зціленням недуг, знищенням демонів, неприступною для сил ворожих, повною ангельської сили (Із молитви на освячення води) [Требник, 2013, с. 48]; Ти ж, Владико всіх, вчини воду цю водою визволення, водою **освячення**, очищенням тіла й духу, ослабленням кайданів, прощенням гріхів, просвітленням душ і купіллю другого народження, оновлення духу, даром усиновлення, одежею нетління, джерелом життя (Із молитви на освячення води) [Требник, 2013, с. 48 – 49].*

Аналіз текстів богослужіння таїнства Хрещення засвідчує входження до лексико-семантичного й асоціативного поля «святість» лексеми *храм*. Храм – місце особливої присутності Божої і дії Його благодаті, місце здійснення таїнств загалом та таїнства Хрещення зокрема як засобів освячення людини: *За **святий** храм цей і тих, що з вірою, побожністю та страхом Божим входять до нього, Господу помолимося (Прохання з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 41].* Святість храму як місця особливої присутності Бога

Своєю благодаттю засвідчена, зокрема, у тексті 5 псалма: *Я ж з великої милости Твоєї увійду в дім Твій, поклонюся до храму святого Твого зі страхом перед Тобою* (Пс. 5: 8) [Біблія, 2004]. У Требнику вживається перефразований варіант зі зміненою особою діяча – першу особу однини змінено на третю особу однини («увійду», «поклонюся» – говорив Давид від себе і про себе, від першої особи; «увійде», «поклониться» – говорить священик про дитину у третій особі): *Потім вносить дитину до церкви, промовляючи: Увійде в дім Твій, поклониться храму святому Твоєму* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 20].

Святість родового поняття поширюється на видові – святість храму поширюється на його частини, зокрема на *вівтар*: *І якщо це хлопчик, то південними дверима вносить його до св. вівтаря* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 20].

У досліджуваних текстах із коренем *свят-* та відповідною семантикою функціонує номінація *святинище*, що вживається переважно на позначення частини старозавітного єрусалимського храму як місця жертвоприношень та здійснення інших тогочасних богослужінь: *Він в останні дні з благовоління Твого та співдіяння Святого Духа ради спасіння нас, людей, зволив з безмірного милосердя стати Її Дитям; і за звичаєм у законі святому Твоєму, як сповнилися дні очищення, Ти як істинний Законодавець допустив принестися у святинище і на руках праведного Симеона носитися зволив* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 18 – 19].

Сполучуваність епітета *святий* вводить до лексико-семантичного й асоціативного поля «святість» слово *закон*, що в цьому контексті позначає старозавітні релігійні морально-обрядові норми, які дав Бог людям через Своїх пророків, зокрема через пророка Мойсея Боговидця: *[...] і за звичаєм у законі святому Твоєму, як сповнилися дні очищення, Ти як істинний Законодавець допустив принестися у святинище і на руках праведного Симеона носитися зволив* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 18 – 19];

Семантика святості наявна й у внутрішній формі слова *священик*, який безпосередньо здійснює таїнство Хрещення та інші богослужіння: *І священик знаменує чоло, вуста і груди дитини, промовляючи молитву* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 10]; *Священик, взявши дитя на руки, стає перед дверима храму або перед іконою Богородиці і творить ним образ хреста, промовляючи: [...]* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 11]; *Мати з дитям схиляє голову, а священик творить над ним знак хреста і, торкаючись його голови, промовляє молитву: [...]* (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 15]; *Якщо дитина охрещена, священик звершує*

уцерковлення (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 19]; *І священник дмухає на дитину тричі хрестовидно – на обличчя, вуста та груди, промовляючи: [...] (Із 4-ої заборони) [Требник, 2013, с. 32]; Коли дитина мала, на запитання священника відповідають хрещені батьки (Із 4-ої заборони) [Требник, 2013, с. 33]; Священник облачається у білі єпитрахіль, фелонь та поручі і, коли засвітять усі свічки, бере кадило, іде до купелі, кадить навколо і, віддавши кадило, творить поклін (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 40]; Поки диакон виголошує ектенію, священник читає про себе цю молитву (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 44]; Священник, співаючи з людьми Алілуя (тричі), творить елеєм по воді три знаки хреста (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 51]; І помазує священник охрещуваного (ну) елеєм, творячи знак хреста на чолі, на грудях і між плечима, промовляючи: [...] (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 51]; Помазавши ж усе тіло, священник хрестить його і тричі занурює чи обливає водою, тримаючи обличчям на схід і виголошуючи: [...] Після охрещення священник умиває руки, співаючи разом з народом псалом 31 (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 52]; І, одягаючи охрещеного (ну) в білий одяг, священник промовляє: [...] (Із чину таїнства Хрещення) [Требник, 2013, с. 54].*

Така ж семантика наявна в означеннях титулів церковної ієрархії – *Святійший, преосвященнійший: За владикау і отця нашого Святійшого Патріарха (ім'я) і владикау нашого преосвященнійшого єпископа (ім'я), чесне пресвітерство, у Христі дяконство, за увесь причет і людей Господу помолимося (Прохання з великої ектенії) [Требник, 2013, с. 41].*

Отже, святий Бог у Самому Собі і в Особах Пресвятої Трійці, і святе ім'я Його, як джерело святості діє Своєю освячувальною благодаттю у святій Церкві та через здійснювані священником у святому храмі святі таїнства, зокрема таїнство святого Хрещення.

До складу лексико-семантичного й асоціативного поля «святість» в аналізованому богослужбовому тексті таїнства Хрещення належать:

1) прикметник *святий* у відповідних граматичних формах роду, числа й відмінка у субстантивній функції, що вживається на позначення: 1. 1) третьої Особи Святої Трійці – Святого Духа (як контекстуальний синонім), 1. 2) прославлених Богом та визнаних (канонізованих) і шанованих Церквою святих осіб духовного світу й людей, зокрема Пресвятої Богородиці, святих ангелів, пророків, апостолів, праведних, преподобних та ін. (*Святий, святі*);

2) прикметник *святий*, утворені додаванням відповідних префіксів похідні від нього прикметники *пресвятий* і *всесвятий* та від-

дієслівні прикметники *свячений, освячений* у відповідних грама-тичних формах роду, числа й відмінка в атрибутивній функції;

3) іменники, означувані у пре- і постпозиції названими вище узгоджуваними прикметниками в атрибутивній функції епіте-тів, та їх контекстуальні синоніми, що вживаються на позначення: 3. 1) Бога в Самому Собі (*Бог Святий, Святий Владика*), 3. 2) Бога в трьох Особах (*Свята Тройця, Пресвята Тройця*), 3. 3) Осіб Пресвятої Трійці (*Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, Свя-тий Дух, Пресвятий і Благий, і Животворчий Дух*), 3. 4) імені Божого (*ім'я Твоє святе, святе Твоє ім'я, ім'я святе Твоє, всесвяте ім'я Твоє*), яке ототожнюється з його носієм, 3. 5) імені Царства Божого (*свя-те ім'я Царства Твого*), 3. 6) Церкви як зібрання вірних християн (*Свята Церква*), 3. 7) Матері Божої (*Свята Богородиця, Свята Твоя Мати, Пресвята Богородиця*), 3. 8. 1) загалом таїнств як засобів освя-чення (*святі таїнства*), 3. 8. 2) конкретних таїнств і священнодій цих таїнств (*Святе Причастя, Святі Таїни, святе Хрещення, святе світло*), 3. 9) води та елею як речовин таїнства Хрещення (*свячена вода, освячені вода та елей, освячений елей*), 3. 10) храму та його частин як місця здійснення таїнств загалом та таїнства Хрещення зокре-ма (*святий храм, святий вітвар*), 3. 11) старозавітних релігійних мо-рально-обрядових норм, які дав Бог людям через Своїх пророків, зокрема через пророка Мойсея Боговидця (*святий закон*);

4) лексичні та фразеологізовані контекстуальні синоніми до деяких із названих вище іменників, зокрема до іменника *Церква*, що образно-метафорично позначають зібрання вірних христи-ян (*святе стадо, святе стадо овець словесних, святе стадо Христа*);

5) іменники та субстантивовані прикметники, що позна-чають назви чинів святих, зокрема *ангелів, праведних, пророків, апостолів, преподобних*;

6) іменники агіоантропоніми, що позначають власні імена святих названих вище та інших чинів (*священик дає дитині пра-вославне ім'я святого чи святої*);

7) віддієслівний іменник *освячення* та утворювані з ним сло-восполучення (*освячення води, дар освячення, вода освячення*);

8) іменники та прикметники з коренем *-свят-* (*-свящ-*), що на-зивають: 8. 1) частину старозавітного ерусалимського храму як місце жертвоприношень та здійснення інших тогочасних бого-служінь (*святимилице*); 8. 2) видимого здійснювача таїнства Хре-щення та інших богослужінь (*священик*); 8. 3) титули церковної ієрархії (*Святійший Патріарх, преосвященніший єпископ*);

9) означувані узгоджуваними прикметниками *Святійший, преосвященніший* іменники, що номінують священнослужите-

лів єпископського сану – *Патріарх, єпископ (Святійший Патріарх, преосвященнійший єпископ)*;

10) дієслова *освячувати, святитися, освятитися* у формах відповідних граматичних категорій та керовані ними іменники, що номінують ім'я *Боже, людину, дитину, священника, воду* у функції об'єкта дії (*Благословен Бог, що просвітлює і освячує всяку людину; нехай святиться ім'я Твоє; Бо освятилося [...] ім'я Твоє; дитя [...] освятити; мене [здійснювача таїнства Хрещення] освятити; Щоб освятилася вода ця силою і дійством, і сходженням Святого Духа; Сам, Чоловіколюбче Царю, прийди і нині через сходження Святого Твого Духа і освятити воду цю; Ти освятив води Йорданські*), а також іменники, що іменують *Бога* як суб'єкта дії (*освячує, освятив, освятити*);

11) дієслівні словосполучення *одержати блаженство обраних у Царстві Господньому, одержати долю праведників у Царстві Господньому, мати життя, бути вписаним у Господню книгу життя, приєднатися до стада насліддя Господнього, стати сином і спадкоємцем (дочкою і спадкоємницею) Царства Господнього, стати сином (дочкою) світла, стати вічного блага спадкоємцем (спадкоємницею), стати дитям Царства Господнього, досягнути блаженство святих у Царстві Господньому, сподобитися нетлінного Царства, стати досконалим, одягнутися в нове, стати причасником (причасницею) воскресіння Господнього, прийняти почесць небесного покликання, бути причисленим до первородних, записаних на небі, в яких реалізовані семи 'набуття святості', 'перехід до святості', 'обраність', 'блаженство', 'праведність', 'життя', 'спадкоємство', 'синівство', 'усиновлення', 'світло', 'Царство Господнє', 'досконалість' та ін.*

Вживання в тексті слів із коренем *-свят-* (*-святц-*) та відповідною семантикою в субстантивній, атрибутивній, суб'єктній, об'єктній і предикатній функції та їх сполучуваність визначає структуру й склад лексико-семантичного й асоціативного поля «святість».

У перспективі варто застосувати запропоновану в цій статті методику моделювання і структурування лексико-семантичного й асоціативного поля «святість» із залученням текстів інших жанрово-стильових різновидів української мови.

Джерела:

Біблія, 2004

Біблія : книги Священного Писання Старого та Нового Завіту / в українському перекладі з паралельними місцями та додатками ; [пер. Патріарха Філарета (Денисенка)]. – К. : Видання Київської Патріархії Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2004. – 1407, [9] с.

Календар, 2014

2015. Православний церковний календар. – [К.] : Видавничий відділ УПЦ Київського Патріархату, 2014. – 216 с.

- Служебник, 2012 Служебник. – К. : Видавничий відділ УПЦ Київського Патріархату, 2012. – 600, [8] с.
- Требник, 2013 Требник : у 2 ч. – К. : Видавничий відділ УПЦ Київського Патріархату, 2013. – Ч. 1. – 590, [2] с.
- Τυπικόν, 2016 Τυπικόν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας [Електронний ресурс] // Сайт Вселенського Патріархату. – Режим доступу: <http://www.ec-patr.org/gr/tyrikon/2016/2016-01-06.htm> (05. 06. 2016 р.)

Лексикографічні джерела:

- ГРС, 2006 Греческо-русский словарь / А. Д. Вейсман. – репринт 5 изд. 1899 г. – М. : Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 2006. – VIII с., 1370 кол.
- СУМ-11, 1970 – 1980
НРС, 1980 Словник української мови : в 11 т. – К. : Наук. думка, 1970 – 1980. Новогреческо-русский словарь : около 67000 слов / И. П. Хориков, М. Г. Малев ; под. ред. П. Пердикиса и Т. Пападопулоса. – М. : Русский язык, 1980. – 856 с.

Література:

- Барщевський, 2009 Старозавітні передумови формування християнської концепції святости / Тарас Барщевський // Наукові записки УКУ. – 2009. – Ч. 1: Богослов'я. – Вип. 1. – С. 7 – 21.
- Вільчинська, 2008 Концептуалізація сакрального в українській поетичній мові XVII – XVIII ст. : монографія / Т. П. Вільчинська. – Тернопіль : Джура, 2008. – 424 с.
- Дзюбанський, 2012 Єдин свят : біблійні, богословські та історичні аспекти розуміння святості у християнському житті / Тарас Б. Дзюбанський. – К. : Дух і літера, 2012. – 135, [1] с.
- Ианнуарий, 2016 Библейский взгляд на святость Бога и святость людей / архимандрит Ианнуарий (Ивлиев) // Сайт Синодальной комиссии по канонизации святых РПЦ МП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kanonkom.ru/docs/archimandrit-iannuariy-ivliev-bibleyskiy-vzglyad-na-svyatost-boga-i-svyatost-lyudey.html> (01. 05. 2016 р.)
- Никулина, 2009 Агиология : курс лекций / Никулина Е. Н ; Православный Свято-Тихоновский гуманитарный университет. Факультет дополнительного образования. Кафедра теологии. – М. : Издательство ПСТГУ, 2009. – 310, [2] с.
- Скаб, 2008 Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери / М. В. Скаб. – Чернівці : Рута, 2008. – 560 с.
- Ювеналий, 1990 Канонизация святых в Русской Православной Церкви : доклад митрополита Крутицкого и Коломенского Ювеналия // Поместный Собор Русской Православной Церкви (Троице-Сергиева Лавра, 6 – 9 июня 1988 года) : материалы. – М. : Издание Московской Патриархии, 1990. – С. 126 – 148.
- Charkiewicz, 2015 Kult świętych w Kościele prawosławnym : teologia, historia, formy, typologia / Jaroslaw Charkiewicz. – Warszawa : Warszawska Metropolia Prawosławna, 2015. – 448, [32] s.
- Πάσχος, 1997 Ἅγιοι οἱ φίλοι τοῦ Θεοῦ : εισαγωγή στην αἰτιολογία της ορθοδόξου ἐκκλησίας / Π. Β. Πάσχου. – 2η ἐκδ. – Αθήνα : Ἀρχμός, 1997. – 322, [4] σ.
- Θεοφάνια, 2016 Θεοφάνια [Електронний ресурс] // Βικιπαίδεια. – Режим доступу: <https://el.wikipedia.org/wiki/Θεοφάνια> (05. 06. 2016 р.)